Maar hij had zich zelf dat recht benomen, door op blz. 2 zijn lezers te verzekeren, dat hij alles wegliet wat, *of* niet bepaald deel van het betoog uitmaakte, *of* slechts herhaling was.

Doch dit geldt van die vier bladzijden juist *niet*.

Vooreerst niet, omdat het begin dezer vier bladzijden juist de resumtie geeft van het doel en de taak der Universiteit, en wel in deze woorden:

> Vier dingen zijn alzoo aan een hoogleeraar aan onze Universiteit opgelegd: 1°. dat hij welbewust verklaren zal dat de Gereformeerde grondovertuiging de zijne is; 2° dat hij onderzoekt, wat op het hem aangewezen veld van onderzoek de leidende gedachten waren, die historisch uit de Gereformeerde beginselen zijn afgeleid; 3°. dat hij de Gereformeerde beginselen en de daaruit getrokken lijnen met de autoriteit van Gods woord in Natuur en Schriftuur vindiceere, of ook waar hij ze hiermee in strijd bevindt, corrigeere; en 4°. dat hij de lijnen van het verleden doortrekke in wat thans de worsteling der geesten is.

Overgeslagen zijn dus juist de woorden, waaruit bleek dat het doel der Universiteit veel *verder* strekte dan de geachte schrijver beweert.

Voorts laat de geachte schrijver weg, wat noch herhaling noch overtollig was, namelijk de vraag, hoe zulk een band *in concreto* kan worden aangelegd.

Dr. Kuyper schreef er van:

> En vraagt ge mij nu ten slotte in meer concreten zin, op wat wijs men bij de stichting van zulk eene Universiteit den band genoegzaam hecht kan aanleggen, dan bespreek ik niet de formule daarvoor in de Statuten van zulk een stichting te kiezen. Dit hield in den morgen onze Vereeniging bezig. Maar dan wijs ik er op, dat de beste formule op zich zelve dood en daarom krachteloos is, zoo ze geen verband houdt met het leven. Het leven nu uit de Gereformeerde beginselen concentreert zich het meest intens in de Gereformeerde beginselen, concentreert zich het meest intens in de geïnstitueerde kerken, en daarom is de Universiteit gelukkig te achten, die met deze kerken in zulk verband kan staan, dat die kerken haar in de belijdenis en in de handhaving van Gods woord, naar zijn zuiverste opvatting, steunen. Dien band nu heeft ze vast te leggen voor *alle* faculteiten, maar toch zóó dat de knoop — een knoop natuurlijk uit de uiteinden van *twee* koorden bestaande — gelegd worde in de benoeming der hoogleeraren bij de Theologische faculteit, overmits deze faculteit zich als veld van onderzoek een terrein ziet aangewezen, dat met de taak en roeping der geïnstitueerde kerken in rechtstreeksch verband staat. Gemakkelijk is het leggen van dien knoop zeker niet, want kerk en wetenschap moeten daarbij zelfstandig haar eischen doen gelden. Maar gelegd zal die knoop worden, zoo zij, die daartoe geroepen zijn, de kunst daartoe afbidden van hun God, en geen andere bedoeling hebben dan om Gods ordonnantiën te gehoorzamen. Maar al ligt het hoofdcontract tusschen kerk en wetenschap in de Theologische faculteit, toch moet de band óók aangelegd aan de overige faculteiten, in zooverre geëischt mag dat ook de onderzoekers in deze faculteit de gemeenschap der heiligen in zulk een kerk zoeken, die geestelijk niet alleen in naam, maar ook zakelijk, uit de gereformeerde beginselen leeft. Overgangstoestanden zijn hier zeer zeker denkbaar, en zeer wel kan ik mij voorstellen dat een zoöloog of botanicus, die wat betreft de beginselen die bij *zijn vak* in aanmerking komen, onberispelijk gereformeerd ware, daarom op het stuk van de volharding der heiligen nog meer Luthersch dan Gereformeerd was. Maar naar gelang de toestanden een meer normaal karakter aannemen, is het van een wetenschappelijk man toch niet te veel gevergd, dat hij een man uit één stuk zij, en met geen Januskop voor het publiek optrede, maar zijn grondovertuiging in geheel zijn levens- en wereldbeschouwing late doorwerken.

En eindelijk liet de geachte schrijver weg, wat Dr. Kuyper schreef over het pijnlijke, dat de hoogleeraar van achteren bleek principieel in zijn opvatting van de Universiteit te verschillen.

Zoo toch volgt er:

> Dat zich nu het geval kan voordoen, dat een man van wetenschap, die in oprechtheid meende te leven uit de grondovertuiging, die zich historisch in de Gereformeerde beginselen belichaamd heeft, straks met zijn weten bij een tegenovergesteld resultaat uitkomt, geef ik toe, doch op welk gebied doet zich dit niet voor? Er zijn er die eens Roomsch beleden, en later Gereformeerd of Luthersch werden. Er zijn er, die, Protestant geboren, later Roomsch werden, en waar dit laatste, gelijk nog onlangs, met een predikant ten onzent het geval is, daar trekt hij zich terug. Zoo zijn er staatsheden geweest, die, bij wisseling van overtuiging, zich in het private leven verloren. Ook officieren die, Tolstoïaan geworden, den degen los gespten van hun lendenen. Dit is hard, maar altoos nog minder hard dan wat onze martelaars op het schavot of op den houtmijt, evenzoo voor hunne overtuiging, hebben geleden. En hoe pijnlijk dit ook zijn moge, nooit mag de eisch gesteld, dat, om dit harde bij wisseling van overtuiging af te wenden, de Kerk of de Universiteit *zonder* band aan het Woord van God — en dien band in bindenden zin genomen — overtuigingloos omdole.

Mocht dit nu worden weggelaten, waar zonder deze quaestie het geding niet is afgedaan en de geachte schrijver zelf ze zijnerzijds op blz. 51, 2 besprak?

Ons dunkt, neen.

Het door hem zelf gekozen program verbood hem dit.

Over de laatste twee volzinnen van Mr. Lohman's repliek kunnen we kort zijn.

Bij hem komt het alles neer op het „onderzoek der waarheid," doch blijkbaar bedoelt hij „het zoeken naar waarheid"; wat heel iets anders is.

We komen in onze epicrise aan het slot onzer artikelen hierop terug.

Voorshands slechts dit:

Geen enkel man wordt hoogleeraar, of op dat oogenblik houdt hij enkele dingen veel of weinig voor waarheid, en daaronder zijn tal van dingen die hij nooit meer onderzoekt, maar met zijn leerlingen als vststaande aanneemt. Daaronder zijn mede dingen, die hij wel vastelijk aanneemt, maar waarvan hij het wetenschappelijk bewijs nog zoekt. En daaronder zijn eindelijk dingen die hij nog slechts ten deele beseft, en waaromtrent hij zijn inzicht en overtuiging poogt uit te breiden.

Welnu, juist zoo doen wij.

En .... *zoo doet de heer Lohman ook.*

Voor hem staat vast, eer hij verder gaat, dat Gods Woord waarachtig is. Ook hij is dus, zoo we hem aan zijn eigen taal vasthouden, *niet* vrij in zijn onderzoek.

Ook hij zal de autoriteit van Gods Woord wetenschappelijk bewijzen, niet omdat hij de waarheid zoekt, maar omdat hij begon met dit als waarheid aan te nemen, en het nu nader poogt toe te lichten en te bevestigen.

Recensiën.

Een omvangrijk en interessant werk verschijnt bij den uitgever D. A. Daamen te Rotterdam.

De titel luidt: *Het leven van Charles Haddon Spurgeon.* De wereldberoemde Baptistenprediker was gewoon in zijne vacantiedagen de voornaamste gebeurtenissen uit zijn merkwaardig leven op te schrijven. Deze aanteekeningen, benevens het dagboek en vele brieven van Spurgeon, hebben de stof geleverd, waaruit door zijne weduwe deze levensbeschrijving is opgemaakt.

Zelve zegt zij er van in de *Inleiding:* „Het gansche verhaal wordt in Ds. Spurgeon's eigene woorden gegeven, behalve waar hier en daar een paar volzinnen ter verduidelijking ingelascht moesten worden, of waar brieven aan hem geschreven zijn, of door anderen toespelingen werden gemaakt op gebeurtenissen, die hij heeft beschreven, en die tot volledigheid der geschiedenis noodig schenen."

Het werk zal verschijnen in vier deelen en met het najaar van 1901 compleet zijn. Vertaalster is de welbekende *Elisabeth Freystadt,* aan wie wij o.a. ook de Nederlandsche vertaling van *Spurgeon's uitlegging op de Psalmen* hebben te danken.

In het nu uitgekomen *Eerste Deel,* dat voorzien is van het eerste portret van Spurgeon als jeugdigen Dienaar des Woords, en ook voorts geïllustreerd wordt door verscheidene platen, wordt zijn leven beschreven tot en met het begin van zijn arbeid te Londen in 1854.

Het is een boeiend verhaal, vol van afwisseling en verscheidenheid. Aangrijpend zijn de bladzijden, die den lezer doen zien, hoe de Heere God Spurgeon gedurende eenige van zijne vroegste jaren onder eene diepe overtuiging van zijne zonde en verloren staat liet doorgaan, tot dat Hij hem op ongeveer zestien-jarigen leeftijd tot de heldere en volle verzekering des geloofs bracht.

„Ik wist", zoo schrijft hij o. a. daarvan, „ik wist, dat ik schuldig was; ik wist, dat ik God had vertoornd; ik wist, dat ik gezondigd had tegen licht en kennis, en ik wist niet, wanneer God mij ter verantwoording zou willen roepen; maar dit wist ik, dat wanneer ik des morgens ontwaakte, mijne eerste gedachte was, dat ik te doen had met een rechtvaardiglijk vertoornd God, die plotseling mijne ziel van mij zou kunnen opeischen..... Het verwonderde mij, dat de aarde zulk een zondaar als ik was, kon dragen, en dat de hemelen niet instortten om mij te verpletteren, en de sterren in haren loop niet streden tegen zulk een snoodaard, als ik mij gevoelde te zijn."

Een goed Gereformeerde kan lang niet in alles met Spurgeon meegaan. Natuurlijk is hij zijn tegenstander in zake den kinderdoop, waarin Spurgeon als goed Baptist niets anders ziet dan eene besprenging met water en dien hij ook hier verklaart, in „zijn Bijbel" niet te kunnen vinden, maar ook gaat hij met zijne methodistische opvatting van de prediking des Evangelies volstrekt niet mede. Hij wenscht in de handhaving van de verbondsleer eene gansch andere bediening des Woords.

Niettemin erkent hij gaarne de groote gaven Gods, waardoor deze bezielde en onvermoeide prediker in Engeland en verre daarbuiten tot zoo uitgebreiden zegen geweest is, en hij verblijdt er zich over, dat in de stukken van uitverkiezing, wedergeboorte en geloof, ook Spurgeon het Calvinisme verdedigt, gelijk hij in hoofdstuk zestien zegt: „De oude waarheid, die Calvijn heeft gepredikt, die Augustinus heeft gepredikt, die Paulus heeft gepredikt, is de waarheid, die ik heden moet prediken, zoo ik mijn geweten niet wil verkrachten en ontrouw worden aan mijn God."

De tegenwoordige tijd is zeker niet bijzonder geschikt, om in Nederland in te voeren wat van Engelschen bodem is. Toch hopen we, dat niettegenstaande dezen anti-Engelschen geest, die zich — en zeker niet ten onrechte — van ons gansche volk heeft meester gemaakt, dit werk, dat voor zoo lagen prijs aan de markt gebracht wordt, een gunstig onthaal moge vinden.

Abraham, de vader der geloovigen, is de titel van een geschrift, dat door R. J. W. Rudolph, dienaar des Woords te Leiden, in het licht werd gegeven.

De schrijver zegt in de *Voorrede:* „Welk een figuur treedt in Abraham voor ons oog! In hem, den vriend van God en den vader der geloovigen! In dien Oosterschen Sheik, die in zich zelven niets was dan stof en asch, maar van wien de Heere zooveel heeft gemaakt! In dien aartsvader, die leefde op een gewichtig keerpunt van de geschiedenis der wereld; die aan het hoofd staat van een gewichtig tijdperk in de geschiedenis der kerk; die de vader is van het wondere openbaringsvolk, dat tot op dezen dag zoo gewichtige rol in de geschiedenis der volken heeft gespeeld. In hem, die bovenal de vader is van het gezegend *Abrahams zaad,* waarin alle geslachten van den aardbodem zijn gezegend!

Bovendien wordt heel de Schrift door, zoo telkens en telkens door de profeten en apostelen naar Abraham teruggewezen, dat de nauwkeurige kennis van zijn leven volstrekt noodzakelijk is om de Schrift goed te kunnen lezen.

Eene eenvoudige levensbeschrijving van dezen bijbelheilige mag dus allerminst als een overbodig werk worden beschouwd."

Welnu, met waarheid mag gezegd, dat Ds. Rudolph in de dertien meditatiën, waaruit zijn boek bestaat, ons niet alleen, om met zijne eigene woorden te spreken, „eene eenvoudige levensbeschrijving" van Abraham geeft, maar ook, dat hij telkens in onmiddellijke aansluiting aan zijn onderwerp, vele schoone en nuttige wenken voor de praktijk der godzaligheid, en dat op velerlei terrein des levens, daaraan heeft toegevoegd.

De uitgever J. H. Kok te Kampen moge voor dit werk vele lezers vinden.

WYMINGA.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen, door Ds. J. H. HOUTZAGERS: Van Mej. J. A. Weesring te Nijkerk, van de Naaivereeniging *f* 4.

Dringend bevelen wij de scholen aan onzen vrienden aan.

D. HULLEMAN,
Kootwijk. *Penningmeester*

Uit de Pers.

(Slot)

Maar het ernstigste blijft ons laatste bezwaar, dat bij zulk een *gansch onvoorbereide verkiezing door de gemeente,* ten slotte niet het ware belang van Christus' Kerk, maar allerlei onheilige partijzucht, allerlei familiezwak enz. den doorslag geeft. Wij ontkennen daarom niet, dat ook bij den Kerkeraad, wanneer deze het dubbelgetal vormt, zulke lagere motieven kunnen in het spel komen, maar het gevaar is hier toch veel minder groot. Als de Kerkeraad het dubbelgetal formeert, worden de voorgedragen candidaten besproken, moet ieder rekenschap geven van zijn voordracht, kan door diegenen, die voor Christus' Kerk ijver hebben, invloed worden uitgeoefend en critiek worden uitgebracht. Maar bij een gemeentelijke verkiezing is dit alles onmogelijk. Men stemt met gesloten briefjes; aanbeveling van candidaten is ongeoorloofd, het geheim der stemming sluit alle verantwoordelijkheid der stemmers buiten. Behoeft het nog uitvoerig betoog, wat hiervan het gevolg moet zijn? Men neme de groslijsten en vrage wat ze leeren? Hier, dat bij een predikantsvacature de man, die het laatst gepreekt heeft, indien hij eenige gave van welsprekendheid had, stellig de meeste stemmen verkrijgt. De *gemeente* vraagt niet naar zijn ernst bij het huisbezoek, naar zijn stichtelijken wandel, naar zijn goed catechetisch onderwijs, naar zijn doelmatige leiding in den Kerkeraad. Zij weet van dit alles niets. Wat ze alleen weet, is of de „spreek" er goed in viel. En menige gemeente, die met bijna onwederstaanbaren drang den Kerkeraad dwong den „man harer keuze" te beroepen en straks teleurgesteld werd, omdat de „gelegenheidspreek" heusch geen profetie bleek van wat volgde, heeft te laat ondervonden, wat de spreuk „vox populi vox Dei", „de stem der gemeente is de stem Gods", aan onwaarheid behelsde. Daarom een ander voorbeeld te nemen — is een gemeente pas samengesmolten, en heeft vroeger A of B toevallig bij de verkiezing de meerderheid. Het spreekt wel van zelf, dat, al is officiëel A en B nu weggevallen, de natuur toch vaak de leer de baas is, en indien de meerderheid beslissen moet, men een stel ambtsdragers krijgt, dat volstrekt niet de vertegenwoordiging der saamgesmolten gemeente, maar veeleer de vertegenwoordiging van een fractie in die gemeente is. Ginder — om hiermee de rij dier droeve praktijken te sluiten — heeft een familie veel invloed door geld, aanzien, onderhoorigen, en kan deze familie er wel vast op rekenen, dat haar leden allen op het dubbel getal komen te staan, indien de stemming der gemeente beslissen zal.

Het ideaal breekt aldus op de werkelijkheid van het leven. Overal, waar men de groslijst heeft ingevoerd, heeft de praktijk geleerd, dat deze en soortgelijke misstanden het onvermijdelijk gevolg zouden zijn, indien geen correctief ware gegeven in de macht van den Kerkeraad, om uit deze groslijst eerst een dubbelgetal saam te stellen, eer de gemeente tot een definitieve keuze komt, wie haar ambtsdragers zullen zijn.

Vooral bij eenigszins grootere gemeenten moet de Kerkeraad bij de keuze *leidend* optreden. De gemeente moet niet in het honderd kiezen uit mannen, van wier werkelijke gaven ze vaak weinig afweet, maar moet uit de handen van den Kerkeraad een lijst van mannen ontvangen, die tot dit heilig werk bekwaam zijn, om daaruit haar keuze te doen. Het is goed, dat de Kerkeraad reeds bij het stellen van deze lijst de gemeente raadpleegt en met den wensch der broederen rekening houdt. Wat Voetius aanraadt, dat de Kerkeraad voor het stellen van het dubbelgetal eerst de gemeente hoore, is steeds ook ons advies geweest. De invloed der gemeente wordt zoover mogelijk. Bij het stellen der candidaten spreke niet eerst de Kerkeraad, maar de gemeente haar wensch uit. Alliicht wordt daardoor eenzijdigheid voorkomen. Zelfs gelde als regel, dat de Kerkeraad uit deze groslijst der gemeente de broeders kiest, die de *meeste* stemmen hebben. Maar de Kerkeraad zij daaraan niet gebonden door een wettelijk voorschrift. Wanneer de Kerkeraad ziet uit deze groslijst, dat de keuze der leden, die meestemden, wel verre van eenparig te zijn, zich in allerlei kleinere fracties versplintert en degenen, die de „meeste stemmen" hebben, het niet verder dan een tiende of twaalfde deel der uitgebrachte stemmen brengen, dan spreke de Kerkeraad uit, dat de *gemeente* dus geen eenparige keuze heeft en aan hem dus de taak is opgelegd, om die eenparigheid te bevorderen, door nu zelfstandig uit deze lijst een keuze te doen. Wanneer blijkt, dat er wel een „eenparige wensch" is, maar de Kerkeraad gegronde redenen heeft om te oordeelen, dat deze gewenschte personen niet voldoen aan de eischen, die Gods Woord of het belang der gemeente stelt, dan hebbe de Kerkeraad den moed dien wensch der gemeente niet te vervullen, omdat boven de begeerte der gemeente de eisch staat van Christus, die alleen Koning is in Zijn Kerk.

Na zoo eerst de gemeente te hebben geraadpleegd en met den wensch der gemeente rekening te hebben gehouden, stelle de Kerkeraad, die de leidende macht heeft, de candidatenlijst vast. Onze Kerkenorde schrijft daarbij voor, dat een „dubbel getal" aan de gemeente moet worden aangeboden, d. w. z. eens zooveel namen als er vacaturen zijn. Maar dit voorschrift is natuurlijk niet bindend in dien zin, alsof de Kerkeraad niet evengoed een drievoud of viervoud voor het dubbelgetal in de plaats stellen mag. Bij een predikantsverkiezing geschiedt dit zelfs meestal en laat men de gemeente uit een drietal, soms zelfs uit een zestal kiezen. En er is geen enkele reden denkbaar, waarom de Kerkeraad desnoodig niet het getal candidaten ook voor de ouderlingen en diakenen op dezelfde wijze zou kunnen uitbreiden.

Uit dit candidatengetal, waarvan de Kerkeraad dus verklaart, deze mannen bevelen wij u, gemeente, als waardige en geschikte ambtsdragers aan, kiest de gemeente dan haar ouderlingen en diakenen. De eindkeuze geschiedt aldus niet door den Kerkeraad, zooals à Lasco wilde, maar *door de gemeente.* Haar keuze beslist, wie ambtsdrager worden zal. Al wat de Kerkeraad bij de verkiezing gedaan heeft is: 1. de eenparigheid der keuze te bevorderen; 2. aan de gemeente waardige mannen aan te raden; 3. te voorkomen, dat door partijzucht of familiezwak of andere vleeschelijke beweegredenen onwaardige personen tot het ambt worden geroepen. Zoo heeft de Kerkeraad geen dwingende macht, of tyrannieke overheersching over de gemeente uitgeoefend, maar de gemeente bij haar keuze leidende, haar in waarheid naar Christus bevel *gediend.*

De vraag zou alleen kunnen opkomen, of de gemeente aan deze candidatenlijst van den Kerkeraad in absoluten zin gebonden was. M.a.w. of de gemeente, indien de Kerkeraad haar een dubbelgetal aanbood, waarop geen mannen voorkwamen, die de gemeente begeerde, dan toch gedwongen zou zijn volgens deze lijst te stemmen.

Het antwoord op deze vraag kan niet moeilijk wezen, voor wie het Gereformeerde beginsel heeft begrepen. Dat beginsel eischt, dat de Kerkeraad wel een leidende maar geen dwingende macht bij de verkiezing zal uitoefenen en dat het kiesrecht ten slotte bij de *gemeente* zal berusten. Daaruit volgt van zelf, dat de Kerkeraad wel deze candidatenlijst kan voorstellen, maar de gemeente er nooit door gedwongen kan worden, mannen te kiezen, die zij voor het ambt ongeschikt acht.

Zulke gevallen zullen, wanneer de Kerkeraad vóór het stellen van het dubbelgetal eerst de gemeente raadpleegt en met den wensch der gemeente rekening houdt, uiterst zeldzaam voorkomen. Maar indien ze onverhoopt zich mochten voordoen, omdat het inzicht van den Kerkeraad en dat der gemeente verschilt, dan is de weg van zelf aangewezen.

De gemeente, saamkomende voor de verkiezing, verklaart dan mondeling of schriftelijk aan den Kerkeraad, dat zij ernstige bedenkingen heeft om uit *deze* candidatenlijst een keuze te doen. Zij geeft deze redenen op. En de Kerkeraad, die de gemeente te dienen heeft bij dit werk, breidt òf de candidatenlijst uit, òf neemt het dubbeltal terug. Het spreekt wel van zelf, dat dit middel alleen in de uiterste gevallen kan en mag toegepast worden. De eere der broeders, die de Kerkeraad voorstelde, moet ons lief zijn. Wie noodeloos zulk een stap der gemeente uitlokte en daardoor groote beroering in de gemeente te weeg bracht, zou zich wel schrikkelijk bezondigen tegen God.

Maar, indien de Kerkeraad naar het oordeel der gemeente metterdaad de belangen der Kerk niet genoeg bij dit verkiezingswerk behartigd had, dan zou dit de eenige uitweg zijn, waardoor herstel van het recht der gemeente kon worden gevonden.

En hiermede besluiten wij deze artikelenreeks.

Er zou nog veel te schrijven zijn over allerlei detailkwestien, als de vraag, welke leden stemgerechtigd zijn, of het stemmen per briefje van afwezigen geoorloofd is, enz., maar al deze vragen raken niet het hoofdbeginsel, waarom het ons te doen was.

Wij zullen dankbaar zijn, wanneer de arbeid, aan deze artikelen besteed, deze vrucht mag hebben afgeworpen, dat eenerzijds de Kerkeraden zijn aangespoord, om meer dan tot dusverre het wettig recht der gemeente in het verkiezingswerk te eeren; en anderzijds de broeders, die wellicht onbewust van hun afwijkend standpunt, het independentisme in onze Kerken als echt-gereformeerd wilden invoeren, overtuigd zijn geworden, dat volgens de Schrift en volgens de Gereformeerde beginselen, die daaraan ontleend zijn, de Kerkeraad ook bij het verkiezingswerk de leidende macht behoort in handen te houden.

Deze oplossing voldoet ons.

En ook geven we toe, dat zoo de gemeente, door te slechte opkomst, geen gebruik maakt van haar stemrecht, de stemmen van een kleine fractie den Kerkeraad niet binden kunnen.

Zoo van de 1000 leden slechts 100 opkomen, en deze 100 hunne stemmen verdeelen over vele candidaten, zoodat de meest gestemde candidaten slechts 40, 30 of 20 stemmen bekomen, gaat het niet aan, dezen als door de gemeente aangewezen te beschouwen.

Officieele Berichten.

De Kerkeraad der Geref. kerk te Eernewoude geeft door dezen bericht, dat op 21 Febr. l. l., met toestemming en medewerking der Classis Leeuwarden, de Geref. kerk alhier is openbaar geworden. Wegens ongesteldheid van Ds. J. Wisse van Garijp, werden, onder leiding van Ds. J. Kooi van Bergum, ouderlingen en diakenen verkozen en in hunne ambten bevestigd. Door de goedertierenheid des Heeren mag ook hier de kerk, hoewel van kleine kracht, weer geregeerd worden naar de nimmer wettig afgeschafte Kerkenordening van 1618 19. Moge de Heere ons daartoe kracht en wijsheid geven.

Het adres van den Kerkeraad is aan:

J. A. DE HAAN.
Namens den Kerkeraad,
W. R. TOERING.

Eernewoude, 6 Maart 1900.

Classis Apeldoorn.

Na afgelegd praeparatoir examen voor de Classis Apeldoorn, op 14 Febr. l.l., is met algemeene stemmen beroepbaar gesteld bij de Geref. kerken in Nederland de Eerw. heer *H. Koffijberg,* Candidaat in de H. Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

D. KOFFIJBERG.

Vertrek van Ds. BAKKER.

De kerkeraad der Geref. kerk van Heeg heeft het voorrecht, mede namens de Deput. der Geref. kerken van Friesland tot de zending onder Heidenen en Mahomedanen, ter kennisse te brengen van al onze kerken, dat de Weleerw. heer Ds. D. Bakker D. V. naar Java hoopt te vertrekken op *Donderdag den 22sten Maart e.k.;*

en hij verzoekt, dat alle kerken, inzonderheid in hare samenkomsten op *Zondag den 18en Maart e.k.,* dezen miss. Dienaar des Woords met zijn gezin in den gebede mogen aanbevelen aan de hoede en bewaring van den Heere, onzen God.

Namens den Kerkeraad voorn.

H. C. VAN DEN BRINK, *Praeses.*
P. DE ROOS, *Scriba.*

Heeg, 5 Maart 1900.

INSTRUCTIE
voor den WelEerw. Heer Ds. D. Bakker, missionair Dienaar des Woords bij de Geref. Kerk van Heeg.

Geliefde Broeder in Christus,

Opdat alle dingen eerlijk en met orde mogen geschieden, legt de Raad der Geref. Kerk van Heeg, in overleg met Deputaten tot den Dienst der Zending onder Heidenen en Mahomedanen der medewerkende Geref. Kerken van Friesland, de volgende instructie u voor, waaraan gij u door onderteekening wel zult willen gebonden achten.

Onder goedkeuring der Partic. Synode van Geref. Kerken in Friesland, gehouden te Leeuwarden, den 14 Februari 1900,

en daarna van de Deputaten tot de Zending onder Heidenen en Mahomedanen der Generale Synode van de Geref. kerken in Nederland gehouden te Groningen, 15—30 Augustus 1899, wordt u als arbeidsveld aangewezen geheel de Residentie Bagelen, behalve de vier districten Poerworedjo, Koetoardjo, Tjangkreb en Djenar,

waarheen gij u, op nader te bepalen tijdstip, hebt te begeven, arbeidende aldaar in den Dienst des Woords en der H. Sacramenten, totdat verlating van dat arbeidsveld of terugroeping om welke redenen ook, noodzakelijk of wenschelijk wordt geacht door den Kerkeraad in overleg met de medewerkende Kerken of de door dezen daartoe aangewezen Deputaten.

2. In het bijzonder is u opgedragen, als een getrouw Dienaar des Woords, naar den regel der Geref. Kerken, de reeds vergaderde geloovigen en hunne kinderen te dienen, in alles wat uit uwe ambtelijke roeping voortvloeit. Wat aangaat de uitoefening der tucht over de geloovigen, zal het u in spoedeischende gevallen en, zooveel mogelijk na raadpleging met andere Dienaars des Woords op hetzelfde Zendingsterrein en met die van de plaatselijke Gereformeerde Kerken op Java, vrijstaan *alleen* te handelen, doch tot afsnijding zult gij in zulke gevallen slechts bij hooge uitzondering mogen overgaan zonder het advies van den Kerkeraad en de Provinciale Deputaten.

3. Verder zij u aanbevolen te doen wat in uw vermogen is, om de nog niet gedoopten met den weg der zaligheid bekend te maken, niet alleen door prediking en onderwijs, maar ook door het oprichten van Scholen, welke zoodanig door u zullen worden ingericht, dat zoo noodig, op subsidie van het Gouvernement kan worden gerekend.

4. De plaats uwer vestiging op het u aangewezen arbeidsveld zult gij zelf in overleg met den Kerkeraad en de Prov. Deputaten bepalen, om van daar uit uw arbeid te organiseeren, u bepalende tot het u aangewezen arbeidsveld zonder het oog te sluiten voor de belangen van geheel het Zendingsterrein onzer Kerken.

5. Voortdurende studie van het Javaansch en de Eleuctiek wordt u ernstig aanbevolen, aanvankelijk tijdens uw voorloopig verblijf te Poerworedjo.

6. U is opgedragen zooveel mogelijk allen behulpzaam te zijn in al hunne geestelijke ellende en lichamelijke krankheden.

7. Ook behoort het tot uwe roeping om, in overleg met den Kerkeraad en de Prov. Deputaten, de hulp te zoeken van inlandsche helpers, op wier arbeid gij nauwlettend hebt toe te zien en die gij, zooveel doenlijk, hebt te bekwamen tot en te helpen bij hunne voorbereiding voor hunnen arbeid. Hunne aanstelling, bezoldiging en definitief ontslag zal niet plaats vinden zonder machtiging van den Kerkeraad, in overleg met de Prov. Deputaten.

8. Behalve de gewone correspondentie aan het einde van alle drie maanden, wordt door u aan den Kerkeraad rapport gezonden van uw eigen arbeid en dien der helpers, terwijl u is aanbevolen van alle veranderingen of verbeteringen in methode van arbeid of in stoffelijke aangelegenheden, welke u wenschelijk mochten voorkomen, den Kerkeraad kennis te geven, om alles, in overleg met hem, bijgestaan door de Prov. Deputaten, te regelen.

9. Wanneer gij door plotselinge ongesteldheid naar het vaderland zoudt moeten terugkeeren, hebt gij u te voorzien van het advies van twee geneesheeren, die bepaaldelijk verklaren, dat een langer verblijf in de tropische landen uw leven in onmiddelijk gevaar zou brengen.

In dat geval, en eveneens bij verkregen verlof om tijdelijk naar Nederland terug te keeren, wordt u en de uwen vrije overtocht 1e klasse gewaarborgd en gedurende uw verblijf in het vaderland een verloftractement van *f* 2000. — zoolang de Kerkeraad der Zendingskerk, in overleg met de Prov. Deputaten, noodig zal oordeelen.

Ook bij mogelijke emeritaatsverklaring zullen de bepalingen, daarvoor in onze Kerken geldende, op u van toepassing zijn.

10. In geval van uw overlijden kan uwe weduwe met uwe kinderen repatrieeren voor rekening van de Zendingskerk met de saamwerkende Kerken, terwijl voorts uwe weduwe en weezen zullen worden onderhouden naar art. 13 D. K.

11. Mocht, blijkens geneeskundig advies, een binnenlandsch verlof noodig zijn, dat tot extra uitgaven aanleiding geeft, zoo zullen dezen u worden gerestitueerd, terwijl het in elk geval zal vrijstaan jaarlijks eene maand vacantie te nemen.

12. Indien gij met voorweten en onder goedkeuring van den Kerkeraad en de Prov. Deputaten, hetzij door wettelijke beroeping eener andere Kerk, hetzij volgens art. 12 D. K. uit uwen Dienst treedt, zoo zal het ter beoordeeling staan van den Kerkeraad met de Prov. Deputaten, in hoeverre gij in casu op vergoeding van de kosten van overtocht en levensonderhoud aanspraak kunt maken.

13. Bij onverhoopte toepassing van art. 79, 80 D. K. zult gij uwerzijds geenerlei aanspraak kunnen maken op behoud van honorarium als anderszins, van den datum af, waarop het vonnis u zal beteekend zijn, hoewel de Kerkeraad met de Prov. Deputaten zich het recht voorbehouden om al zulke consideraties te gebruiken als het hun noodig en billijk zullen voorkomen.

14. Voorts wordt u opgelegd zooveel mogelijk u te onthouden van elke handeling, die u in botsing zou kunnen brenhen met het Gouvernement; in alles met den Kerkeraad en de Deputaten te overleggen en in overeenstemming met hun oordeel te arbeiden, met de rechten en verplichtingen, die de aangenomen Kerkenordening en verdere Synodale bepalingen, ook bij voorkomend verschil van oordeel — den kerkeraad in het algemeen en den Dienaar des Woords in het bijzonder — opleggen en toekennen; terwijl gij in voorkomende dringende omstandigheden *alleen* besluiten en handelen moogt, met onmiddellijke kennisgeving daarvan aan den Kerkeraad.

15. Van deze instructien zal een drievoudig afschrift worden gemaakt, waarvan er één, door u geteekend, bij den Kerkeraad; één, eveneens door u geteekend, bij de Deputaten der Prov. Synode zal berusten, en één voor copie conform geteekend, in uw bezit zal blijven.

16. Veranderingen in deze instructie kunnen op elke Prov. Synode worden aangebracht, mits de voorgestelde veranderingen op het agendum dier Synode worden geplaatst, en gehoord het advies van de Deputaten der Generale Synode tot de Zending onder Heidenen en Mahomedanen.

Aldus vastgesteld door de Prov. Synode van Friesland, te Leeuwarden den 14 Febr. 1900.

Het moderamen.

A. DE GEUS, *Praeses.*
H. C. v. D. BRINK, *Assessor.*
P. N. KRUYSWYK, *Scriba.*
A. VAN ANDEL, *Scriba.*